

*Оксана КУШНІР
кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент кафедри журналістики
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка*

УДК 070 : 316.773

Жанрова система публіцистики журналу “Дукля” (1953–2004 рр.)

*У статті окреслено особливості функціонування та різновиди жанрів у журналі словацьких українців “Дукля” за 1953–2004 р. Проаналізовано рецензії, портрети, огляди, статті з урахуванням специфіки українського літературного процесу у Словаччині.
Ключові слова: літературно-критична публіцистика, жанр, рецензія, портретний нарис, огляд, аналітична стаття.*

В умовах тривалої та цілеспрямованої духовної ізоляції української громади Чехо-Словаччини все чіткіше увиразнювався процес поглиблення критичного мислення прашівчан в контексті публіцистики.

На сторінках літературно-мистецького та публіцистичного журналу “Дукля” як єдиного письменницького друкованого органу словацьких українців з другої половини ХХ століття виділилася літературно-критична домінанта публіцистики [11, с. 225]. Зокрема, у критичних публікаціях видання помітне жанрово-стильове схрещення квазінауковості й публіцистичності. З-поміж домінуючих публікацій найпродуктивнішими були “малі” форми журнальної публіцистики [3, с. 114], які дозволяли авторам найоперативніше реагували у пресі на виступи опонентів.

Критичні рубрики часопису за час його існування мали строкатий характер. У них домінували інформаційні жанри: повідомлення, анотації, репортажі, кореспонденції, інтерв'ю. Значну частину складала аналітичні тексти, передусім оглядові замітки, рецензії, портретні нариси, публіцистичні статті. Зрідка з'являлися проблемно-тематичні публікації, полемічні нотатки, і вже зовсім поодинокими були власне літературно-критичні й літературознавчі розвідки.

Зважаючи на поодинокі зацікавлення українських та чехо-словацьких науковців проблемою жанрів прашівської публіцистики та беручи до уваги міркування журналістів-

теоретиків, літературознавців В. Баранова, А. Бочарова, Ю. Суровцева [1], Ю. Бурляя [3], Н. Кучми [10], Г. Мельника, А. Тепляшиної [13], А. Тертичного [14] та інших, визначаємо мету статті – окреслити жанрову систему публіцистики у журналі “Дукля” відповідно до жанрових канонів та суспільно-політичних і культурно-естетичних умов розвитку словесності прямишівських українців.

Найпоширенішим жанром на шпальтах журналу “Дукля” є *рецензія*, а саме її літературний різновид (з 1986 р. постійно велася рубрика “Рецензії”) [1, с. 142]. В основі його жанрової парадигми лежить характеристика певного літературного явища, осмислення взаємозв’язку всіх елементів його формально-змістової структури, визначення місця твору у спадщині митця та ролі у загальному літературному процесі [1, с. 146].

У журналі “Дукля” протягом 50-ти р. рецензія вирізняється не лише кількісно. Їй притаманна показова якісна еволюція відповідно до етапів розвитку художньої літератури, залежно від досягнутого на свій час рівня духовної культури, естетичних та ідейних уподобань української громади.

Протягом перших трьох років існування часопису через низький рівень художньої творчості і через відсутність кваліфікованих рецензентів, є критичні спроби представлені двома видами публікацій. *Бібліографічні замітки* [6, с. 138] й *анотації* [3, с. 143] мали давати інформацію про зміст і значення нових літературних фактів, а отже, начебто “засвідчуючи” бурхливий розвиток чи, навпаки, занепад літератури, зацікавити читачів новими виданнями, іменами. Часто публікація пропонувала тільки враження від прочитаного, необгрунтовані докладним аналізом, тому переростала у *міні-рецензію* [1, с. 147], яка найоперативніше реагувала на нове літературне явище. Рідше анотація модифікувалася у *звичайну журнальну рецензію* [3, с. 143], яка містила лаконічну характеристику найголовнішого, чітко окреслювала позитивні вартості й недоліки твору, отже, – давала фахову оцінку досліджуваному явищу. Критичні матеріали у журналі писали переважно самі письменники альманаху (Ф. Ковач, І. Волощук, А. Шлепецький, М. Мольнар), які під впливом радянського розуміння літератури як “художньої” ілюстрації партійних гасел і настанов, по-школярськи копіювали й радянську практику рецензування.

Подібна ідеологічно-дидактична практика в поцінуванні художніх текстів домінувала в українській журналістиці Словаччини до 1956 р., коли ХХ з’їзд КПРС зніщив зміни в розумінні специфіки художньої літератури, висунув нові вимоги до оцінки літературних явищ. Відтоді рецензування вже пробувало збагнути й осмислити художній світ твору через висвітлення рівнів структури, специфіки мистецького моделювання дійсності, особливостей індивідуального стилю автора, його формальних пошуків (В. Хома “Замечательный талант”, 1958, № 4; “Де ж правда?”, 1961, № 3, 4; М. Роман “Декілька думок про нову повість Ф.С. Лазорика “Вік наш фестивальний”, 1959, № 2; Ю. Бача “Ми теж за правду, проти перекручень”, 1961, № 1; М. Гиряк “За ідейну і художню правду, проти перекручень”, 1960, № 4). Рецензії кінця 50-х та протягом 60-х років засвідчили багатогранність цих жанрових форм, їх дієвість на сторінках журналу “Дукля”.

Активна рецензентська практика 1970–1980-х рр., втілюючись у коротких формах, знову зводила літературний аналіз до соціально-політичних характеристик, служила пропагандистським цілям, агітації читачів за (чи проти) тої чи іншої книги [8, с. 60]. При оцінці творів домінував ідейний фактор, акцентувалась увага на суспільному звучанні текстів (М. Роман “Крихка орхідея” Василя Дацея”, 1988, № 6). Така тенденція відображала ідеологічну й публіцистичну позицію не лише автора критичних публікацій, а й редакції, що вводило їх у широкий журнальний контекст.

Серед рецензій на сторінках журналу “Дукля” виділяємо:

- *рецензії прози*, у яких частими були заідеологізовані суперечки та полеміка (М. Роман “Декілька думок про нову повість Ф.С. Лазорика “Вік наш фестивальний”

1959, № 2; А. Червеняк “Прозовий дебют”, 1962; Й. Шелепець “У світлі сучасних вимог”, 1980, № 2; І. Яцканин “Жайворонок і люди, або Гірка доля села”, 1990, № 6);

- *рецензії поетичних творів* більше акцентували увагу на формально-стильовому аспектові аналізу (А. Червеняк “В очікуванні великої поезії”, 1982, № 4; І. Галайда “Від загадки до загадковості вінків сонетів”, 1986, № 4, “Щоб не висохли криниці”, 1991, № 2);

- *рецензії на переклади* творів чеських, словацьких авторів українською мовою та текстів українських письменників словацькою та чеською мовами. Серед них критика на прозові видання носить інформативний характер (З. Генік-Березовська “Чеська антологія української літератури Східної Словаччини”, 1984, № 6, І. Яцканин “Кринична чистота душі”, 1986, № 2). Рецензії на поетичні переклади проблематизують перекладацтво, знання мов, важливість розуміння світосприймання письменника (ЛЛ. Яцканина “Окриленість поезії”, 1986, № 2, В. Конопелець “Дещо про стиль перекладу й переклад стилю”, 1986, № 1).

Рецензії в журналі “Дукля” мають свій виразний стиль. Потягом 50-ти р. часопис пропагував в опублікованих творах ідеологічну монолітність, чому відповідав чітко продуманий, структурований відповідно до канонів суспільного розуміння мистецтва, “монологічний” виклад. У 1960-х роках були спроби аналізувати літературні тексти з опорою на діалоговість (публікації Ю. Бачі, В. Хоми, І. Мацинського, А. Червеняка та інших).

На сторінках журналу “Дукля” активно представлені різновиди “*літературно-критичного портрета*” [10, с. 193] – від белетризованої оповіді про життєвий шлях письменника, в яку вплетено оцінку творів крізь призму фактів біографії та своєрідності світосприймання автора, до розкриття творчої індивідуальності митця через аналіз його творів, характеристику художніх та ідейних пошуків. Літературні портрети для “Дуклі” писали переважно фахівці-критики (Л. Бабота, З. Генік-Березовська, Ф. Ковач, М. Мольнар, М. Роман, О. Рудловчак, А. Шлепецький). За метою і завданнями, які ставлять перед собою автори, можна виділити літературно-критичні портрети, присвячені а) відтворенню творчої постаті пражівських письменників і б) змалюванню письменників сусідніх літератур. Серед них доцільно говорити окремо про митців слова минулого і сучасників.

Найпоширенішими формами літературних портретів “Дуклі” є *ювілейні статті та некрологи*. Перші містять характеристику лише довершених творів ювілянта, не виявляють прорахунків, фіксують схвальні оцінки діяльності портретованого. Відгуки на смерть письменника дають розгорнутий аналіз його поглядів, громадської діяльності, творчого і життєвого шляху з використанням біографічних матеріалів та особистих спогадів. Портретування у вузькому значенні слова, тобто відтворення зовнішності письменника, критики використовують дуже рідко. Натомість вони неодноразово виділяють окремі риси вдачі, особливості характеру, які, на їх думку, впливають на творчу долю художника (І. Сибота “Леся Українка”, 1961, № 1; О. Рудловчак “Пристрасне слово”, 1963, № 3).

Основними джерелами літературних портретів є опубліковані твори, критичні праці, листи, тексти інтерв’ю з авторами, різні спогади. Тому для цього жанру властивий вищий, порівняно з іншими, ступінь суб’єктивності. Те, як автор ставиться до свого героя, як він оцінює його, проявляється у композиції тексту, у структурі й логіці аналізу творчості чи окремих творів.

Важливу роль відіграє позиція критиків, яка відповідає типові видання, рівневі культурно-національного розвитку української громади, духові часу загалом. Літературний часопис словацьких українців “Дукля” виразно виявляв свій зв’язок із суспільно-політичними процесами Пражівського краю і особливу увагу приділяв письменникам-класикам, літераторам радянської України та місцевим авторам, у творах яких можна знайти

втілення революційних ідей та ідеалів партії (М. Роман “П.Г. Тичина (До 70-річчя з дня народження)”, 1961, № 1; “П’ятдесятиріччя Йосипа Шелепця”, 1988, № 4; Ф. Ковач “Ювілей поета (До п’ятдесятиріччя Сергія Макари)”, 1987, № 3). Наперед визначена установка до розгляду творчості письменників проявлялася у структурі літературного портрета, яка зводилася до хронологічного аналізу провідних творів митця з погляду класових та ідейних домінант, їх соціологічних джерел та біографічних передумов. Такі публікації мали на меті показати читачам, під впливом яких життєвих і суспільних обставин формувалася творчість митця (М. Роман “Федору Лазорику 50 років”, 1963, № 1).

Наприкінці ХХ віку переосмислювалася суть і значення митецтва слова, місце автора, твору й читача у літературному процесі. Відповідно переглядалася творчість письменників старшого покоління, по-новому оцінювалися спроби молодих літераторів (В. Хома “Ювілей письменника (До 75 роковин від дня народження Михайла Шмайди)”, 1995, № 5, “Поет пристрасного бажання стверджувати – Степан Гостиняк”, 1996, № 5). Змінилася і манера викладу літературних портретів: відносно вільна, попри певну схильність до хронології, композиція, розповідь автора доволі гнучка, пересипана картинками з сучасного життя, ліричними відступами, публіцистичними оглядами, екскурсами в минуле, окресленням важливих теоретичних проблем. Особливу стильову тональність публікацій створює паралельне використання прийомів наукового та художнього письма (І. Галайда “Не допив чашу смутку поет” (до “недожитого п’ятидесятиріччя” Михайла Дробняка), 1992, № 6).

У 1990-х р. на сторінках журналу “Дукля” виокремилися нові різновиди портретного жанру:

- передмови до опублікованих художніх текстів малознайомого читачам письменника. За змістом такі публікації нагадують портретний нарис, у якому автори пунктирно окреслюють біографію митця, виділяють провідну тематику і стильову домінанту творчості, підтверджуючи свої думки нижче поданими текстами (редакційна стаття “Роману Федоріву – 60”, 1990, № 6);

- портрети у формі спогадів, які уможливають детальніше розкриття біографії героїв, увиразнюють їх психіку і світосприйняття (М. Мушинка “Помер чи був замордований? З приводу смерті І. Світличного”, 1993, № 1; М. Неврлий “А покищо хай буде так... (Жмуток спогадів про В. Сосюру)”, 1995, № 5);

- портрети, до складу яких входить інтерв’ю (І. Ребрик “Ми горіли Україною...”, 1992, № 1; МВ. Хома “Сповідь раненого серця”, 1990, № 5);

- портретний цикл про І. Мацинського (1992, № 2), що поєднує різні форми жанру: літературно-критичну працю “штрихи до портрета” Ф. Ковача, мемуарну розповідь М. Неврлого “Про друга забутого”, етюд С. Ганущина “На розпеченому піску Сахари”.

Поширеним на шпальтах журналу “Дукля” є *огляд*, зокрема його *тематичний різновид* [13, с. 139], а саме *літературний огляд*, який передбачає оглядову характеристику й аналіз низки літературних явищ, об’єднаних за певним принципом [12, с. 424]. Визначальним серед них є чітко окреслені хронологічні рамки, в яких розглядається група літературних творів. Критики-оглядачі оперують значним матеріалом (текстами творів, критичними зауваженнями, власними спостереженнями і т. п.), який дозволяє створити на широкому соціальному та історико-літературному тлі картину поточного літературного життя в його розмаїтих проявах. Панорамність, системність, здатність єдиним поглядом охопити всю складність явища (літератури чи окремого її потоку), виокремити в ньому провідний концепт – складають жанрову парадигму літературних оглядів.

Неоднорідність літературного процесу словацьких українців спонукали критиків осягати загальний хід розвитку мистецтва слова, підсумовуючи досягнуте протягом конкретного часового проміжку, оперативно й регулярно оцінювати новації в історико-

літературному річищі. Тому серед критичних публікацій журналу “Дукля” літературні огляди неодноразово виходили на провідне місце.

Можна виділити такі різновиди оглядових публікацій:

- *загальні огляди літератури* [6, с. 143], які ставлять за мету окреслити її панорами, вписати сторінку до літопису прямих словесності. Мотивами до їх творення були з’їзди письменницьких спілок, конференції, визначні історичні або політичні події, що зумовлювало подібність у спрямованості, структурі і тональності цих текстів до літературно-критичних нарисів (І. Волощук “О современной украинской литературе в Чехословакии”, 1955, № 4; № 2; М. Мольнар “Українська література і її місце в чехо-словацькому контексті”, 1988, № 4);
- *“міні-огляди”* [14, с. 69], основне завдання яких – подати номінальну інформацію про чинних авторів та їх нові твори, вибір котрих базувався на їх суспільному резонансі та відповідності позиції критика (І. Волощук “Развитие украинской литературы и украинского искусства в ЧСР после освобождения”, 1960, № 2, М. Мольнар “Українська література Чехословаччини за 1965–66 роки”, 1967, № 1);
- *“проблемні огляди”* [2, с. 125] поширені у 1960-х і в кінці 1980-х рр., коли на критичній арені часопису з’явилися вдумливі аналітики, філософи, митці-естетики – І. Галайда, О. Зілинський, В. Хома, Й. Шелепець. Призначення оглядів – окреслити доробок окремої галузі літератури за певний час, відтак хронологічний принцип організації матеріалу поступався проблемному, логіка авторської думки розгорталася відповідно до ключового питання певного потоку літератури. Публікації О. Зілинського (“На шляху до людинознавства (Про розвиток нашої малої прози)”, 1968, № 1, “Досягнення й перспективи нашої літературної критики”, 1966, № 4), В. Хоми (“Українська поезія Чехословаччини до Переможного Лютого 1948”, 1989, № 1), І. Галайди (“Життя і наша драматургія”, 1989, № 1) становлять яскраві зразки власне наукової критики, які рясніють композиційно і стилістично вдало оформленими теоретичними роздумами, фаховими коментарями;
- *огляди преси* [14, с. 185] – за формою близькі до жанру хронікального нариса, охоплюють широкі часові рамки і значний обсяг фактів, мають фрагментарну структуру. У них відсутній загальнолітературний контекст, що позбавляє критиків можливості цілісної характеристики окремих явищ (І. Галайда “Художня література на сторінках “Колокольчика-Дзвіночка”, 1987, № 5; М. Роман “Роль “Пряшевщини” у розвитку української літератури”, 1985, № 3; І. Яцканин “Українська література на сторінках часопису “Елан”, 1995, № 1; О. Рудловчак “Роздуми над нашою журналістикою з приводу ювілеїв”, 1980, № 6);
- *журнальні огляди* [13, с. 140] “Дуклі”, які писали з метою регулярного висвітлення й оперативної оцінки діяльності видання, осмислення його досвіду. За змістом вони поділяються на характеристику прози (Ф. Ковач “Задатки і недостатки (Художня проза “Дуклі” за 1966 рік)”, 1967, № 2), поезії (О. Зілинський “Поезія в минулорічній “Дуклі”, 1967, № 2), перекладацької творчості (Ю. Кіндрат “Переклади на сторінках “Дуклі” в 1984 році”, 1985, № 4). Якщо оглядачі журнальної прози більше акцентують увагу на ідейно-тематичному зростанні авторів, то дослідники поезії зупиняються на аналізі формального аспекту творів, формулюють загальномистецькі критерії вартості поезії, визначають ряд методологічних проблем вивчення мистецтва слова;
- *огляди іноземної літератури* [6, с. 30] кількісно найменше представлені у часописі та виконують орієнтаційну і спонукальну функції, заохочують читачів до читання маловідомих їм авторів (В. Хома “Заметки о современной русской прозе”, 1963, № 3; Я. Юрчо “Поетична творчість Східної Словаччини після 1970 року”, 1982, № 3);
- *жанрові огляди* [3, с. 124] – характеризують розвиток певного жанру за кон-

кретний період (М. Роман “Стан розвитку українського роману Чехословаччини”, 1984, № 1; Я. Юрчо “До тенденцій сучасного словацького роману”, 1984, № 6);

• *тематичні й персонажні огляди* [3, с. 127] поодинокі в “Дуклі” (Й. Голенда “Діти у повістях Юрка Боролича”, 1984, № 6; В. Поп “Величний, надихаючий образ”, 1986, № 2; М. Неврлий “Тема соборності України в закарпатському фольклорі”, 1992, № 1).

З усіх аналітичних жанрів критики у “Дуклі” найменше представлена стаття. Вона виступає домінуючою формою критичної діяльності лише протягом 1960-х років. Епоха “золотого віку” в розвитку української літератури Словаччини, позначена кількісним і якісним зростанням художніх творів, становленням нових мистецьких тенденцій, переглядом провідних теоретичних положень, переосмисленням важливих художніх та світоглядних проблем, покликана до життя критичний жанр із максимальними можливостями аналізу й оцінки мистецьких явищ, пояснення актуальних питань літературного процесу.

Публікації, надруковані в “Дуклі” у кінці 50-х-протягом 60-х рр. минулого століття, представили широкий спектр жанру статті. Важливе місце в ньому займають проблемні статті, в яких характеризується й обумовлюється тогочасний стан і перспективи розвитку літератури словацьких українців, висувається ряд насущних проблем місцевого письменства і пропонуються шляхи їх вирішення. У центрі таких праць стоять теоретичні або методологічні питання літератури: предмет і способи його художнього відображення (Ю. Бача “Проблема відображення життя в сучасній українській літературі східної Словаччини”, 1961, № 4), функції словесного мистецтва у суспільстві (О. Рудловчак “Про суспільне значення літератури”, 1959, № 4), провідні засади письменницької творчості, формальні пошуки в межах окремих родів і жанрів (П. Гула “Проблеми молоді української поезії в ЧССР”, 1962, № 4; М. Ільницький “Стріча лагідного Каїна з лицарем печальної подоби”, 1967, № 6). Публікації хронологічно охоплюють майже десятиліття, тому їм притаманна різна методологічна установка, різні обсяги полемічності, використання літературного, публіцистичного й соціологічного матеріалу, раціоналістичних обґрунтувань та особистих оцінок, але вони типові для жанру проблемної статті своєю концептуальністю, логічністю, аргументованістю, теоретичною композиційною домінантою.

Найменше у “Дуклі” представлено статті про закономірності художньої мови і специфічні особливості стилю регіональних письменників (Н. Фесенко “Засоби художнього зображення”, 1960, № 3; М. Гирик “Про фольклорні художні засоби роману М. Шмайди “Роз’їзди”, 1987, № 1; Я. Джоганик “Метафора в збірці “Букет” С. Гостиняка”, 1987, № 2). Неодноразово критики торкалися проблеми використання елементів місцевої мови. Суперечки про чистоту мови, міру використання діалектизмів досягли кульмінації у скандально відомій дискусії навколо роману “Лемки” між його автором М. Шмайдою та редактором Л. Мольнар (“Ну що б, здавалося, слова...”, 1964, № 4).

Важливою в контексті питань “місцевого” літературного життя виявилася полеміка щодо шляхів і перспективи розвитку літератури словацьких українців, ролі традицій для її розвитку. Її зреалізували публікації А. Червеняка “Наші чергові завдання” (1964, № 1), “До проблем української літератури в Чехословаччині” (1965, № 2), Й. Шелепця “Думки опівночі” (1964, № 4), “Стан, можливості та перспективи нашої літератури” (1965, № 2), Ю. Бачі “Зрозуміти й реалізувати” (1964, № 3), “Вони цієї каші не варили” (1965, № 1), І. Галайди “Що здивувало мене?” (1964, № 3), О. Зілінського “Куди йти літературі східнославацьких українців?” (1965, № 2). Полеміка 1960-х років вдихнула життя в літературний процес словацьких українців, сформувала для нього “банк ідей” на кілька наступних десятиліть, обумовила необхідність нового способу художнього світосприймання і його літературного втілення.

Окремий проблемний напрям складають статті про літературну критику: її місце в літературному процесі, позиції критика при ідеологічній заангажованості та естетичній

світоглядній парадигмі, критерії оцінювання (О. Зілинський “Якою має бути критика?”, 1965, № 3; Ю. Бача “Критику-на вищий рівень”, 1990, № 4, “Не лише автор, але й літературна критика має свої права та обов’язки!”, 1995, № 1).

Кваліть літературознавчої традиції часопису обумовила “дифузю” жанрів найчастіше на стику статті й рецензії, статті й огляду. Найяскравіше ця тенденція проявляється при аналізі теоретичних питань окремого літературного твору, пошуків нових жанрових і формально-тематичних втілень. Так, проблемна стаття-рецензія В. Хоми “Лемки” та деякі інші літературні проблеми” (1965, № 2) задумана як оцінна, критична публікація, вповні відповідає канонам цього жанру, пропонує детальний аналіз і вмотивовану оцінку роману М. Шмайди “Лемки”. Водночас міркування критика виходять за межі рецензії, виділяючи проблему критеріїв оцінки літературних творів.

Вимогам жанру проблемної рецензії-статті відповідають публікації Ю. Бачі “Ми теж за правду, проти перекручень” (1961, № 1) і В. Хоми “Де ж правда?” (1961, № 3). Завдання, предмет дослідження, спосіб організації матеріалу, зміст і структура виступів дають підстави номінувати їх терміном “полемічна стаття”, який передбачає дискусію як домінуючий композиційний принцип, порушення важливих проблем літературного процесу, чітко аргументовані судження, глибоке знання аналізованого тексту, посилення, відповідний стиль [1, с. 161–164].

На жанровому векторі критики стаття найближче стоїть до оглядів, оскільки обидва ці різновиди спрямовані на характеристику, оцінку й узагальнення суттєвих сторін літературного процесу. З проблемно-оглядовими статтями на сторінках “Дуклі” в різний час виступили О. Рудловчак (“Проблеми і завдання дослідження літературної спадщини та сучасного стану літератури українців Східної Словаччини”, 1960, № 2), О. Зілинський (“Досягнення й перспективи нашої літературної критики”, 1966, № 4), В. Жидлицький (“Роман та його художня проблематика в українській літературі Чехословаччини”, 1967, № 5), М. Неврлі (“Неоромантизм в українській радянській поезії 20-х років”, 1967, № 3).

Аналіз генеалогії літературно-критичної публіцистики прямих українців, представленої на сторінках журналу “Дукля”, засвідчив, що у півстолітньому масиві малоформатних публікацій виділяються рецензії, портретні нариси, огляди, аналітичні статті. Домінує жанр рецензії, який репрезентує диференціацію підходів до оцінки творів, їх авторів, самого журналу. Жанр портретного нарису представлений передусім різновидами літературно-критичного портрета. Матеріали ювілейних публікацій та некрологів увиразнили тенденцію до синтезованого розкриття творчої індивідуальності. Серед оглядів у виданні домінує літературний різновид, репрезентований загальними, проблемними оглядами місцевого письменства та іноземної літератури, оглядами преси, жанровими, тематичними й персонажними оглядами, які засвідчили складність і неоднорідність розуміння літературного процесу та його складових. Кількісно найменше у “Дуклі” фіксована аналітична стаття, зокрема проблемна та полемічна. Літературний предмет наукових пошуків авторів журналу обумовив домінування літературно-критичної статті з широкою амплітудою ідейно-змістових, методичних і стильових питань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранов В.И. Литературно-художественная критика / В. И. Баранов, А. Г. Бочаров, Ю. И. Суровцев. – М. : Высшая школа, 1982. – 207 с.
2. Барахов В. Литературный портрет : Истоки, поэтика, жанр / В. Барахов. – Ленинград : Наука, 1985. – 312 с.
3. Бурляй Ю. С. Жанри літературно-художньої критики / Ю. С. Бурляй // Основи літературно-художньої критики. – К. : Вища школа, 1985. – С. 107–162.

4. Василенко М. К. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі / М. К. Василенко. – К. : Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2006. – 238 с.
5. Дукля. – Пряшів, 1953–2004.
6. Жанры русской литературной критики 70–80-х годов XIX века / В. Н. Коновалов, Л. Я. Воронова, Г. М. Магдеева и др. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1991. – 164 с.
7. Зілінський О. Критика / О. Зілінський // Література чехословацьких українців (1945–1967). Проблеми й перспективи. – Словацьке педаг. вид-во в Братиславі. Відділ укр. літ. в Пряшеві, 1968. – С. 93–101.
8. Корнилов Е. Становление публицистической критики и структурное формирование жанра рецензии / Е. Корнилов // Филологические этюды. Журналистика / ред. кол. : Г. В. Валимова и др. – Ростов-на-Дону : Изд-во Ростов. ун-та, 1971. – Вып. 1. – С. 58–72.
9. Кройчик Л. Е. Сисема журналистских жанров / Л. Е. Кройчик // Основы творческой деятельности журналиста / Под. ред. С. Г. Корконосенко. – С.-Пб., 2000. – С. 125–168.
10. Кучма Н. З. Літературна критика в Західній Україні 20–30 рр. XX ст. / Н. З. Кучма. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2004. – 232 с.
11. Кушнір О. В. Теоретична парадигма літературно-критичної публіцистики у журналі “Дукля” (Словачина, 1953–2004 рр.) / О.В. Кушнір // Діалог. Медіа-студії : зб. наук. праць / За заг. ред. О. В. Александрова. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. – Вип. 9. – С. 224–237.
12. Літературознавчий словник-довідник / [авт.-уклад. Р.Т. Гром'як, Ю.І.Ковалів та ін.]. – К. : ВЦ “Академія”, 1997.
13. Мельник Г. С. Основы творческой деятельности журналиста : учеб. пособие / Г. С. Мельник, А. Н. Тепляшина. – С.-Пб. : Питер, 2006. – 272 с.
14. Тертычный А.А. Жанры периодической печати : учеб. пособие / А. А. Тертычный. – М. : Аспект Пресс, 2000. – 312 с.

Оксана Кушнір

**Жанровая система публицистики словацьких українців
(на матеріалі публікацій журналу “Дукля”, 1953–2004 гг.)**

В статті обозначены особенности функционирования и разновидности жанров в журнале словацких українців “Дукля” за 1953–2004 года. Проанализированы рецензии, портреты, обозрения, статьи с учетом специфики украинского литературного процесса Словакии.

Ключевые слова: льтературно-критическая публицистика, жанр, рецензия, портретный очерк, обозрение, аналитическая статья.

Orsana Kushnir

**The genre system of the publicist of the Slovakian Ukrainians
(based on publications of the journal “Duklya”, 1953–2004 years)**

The article analyzed the peculiarities of functioning and varieties of the genres on the pages of the Slovakian Ukrainians journal “Duklya”, 1953–2004 years. The critiques, portrait essays, reviews, articles are analyzed with the accounting of the peculiarities of the Ukrainian literal process in Slovakia are analyzed.

Keywords: literary-critical publicist, genre, critique, portrait essay, review, analytical article.